

VANHAKOSKEN NATURA 2000 -ALUEEN HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA

Lausuntoversio 17.9.2010

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY),
ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

1 JOHDANTO.....	9
2 ALUEEN KUVAUS.....	11
2.1 Suojelutilanne ja maanomistus	12
2.2 Alueella tehdyt selvitykset ja suunnitelmat.....	13
2.3 Suojeltavat lajit ja luontotyypit	14
2.3.1 Luontodirektiivin luontotyypit ja lajit	14
2.3.2 Lintudirektiivin lajit	15
2.3.3 Uhanalaiset lajit.....	15
2.3.3.1 Uhanalaiset kasvit	15
2.3.3.2 Uhanalaiset linnut ja muut eläimet.....	16
2.4 Maankäyttö	16
2.4.1 Kaava- ja rakennustilanne	16
2.4.2 Virkistyskäyttö	16
2.4.2.1 Kalastus, veneily ja vesillä liikkuminen	16
2.4.2.2 Retkeily ja ulkoilu.....	17
2.4.2.3 Jousiammunta	17
2.4.2.4 Metsästys	18
2.4.3 Luonnon hoito.....	18
2.5 Yhteenveto alueen suojelun ja käytön tärkeimmistä arvoista	19
2.6 Luonto- ja käyttöarvojen säilyttämiseen liittyvät tekijät – maankäytön arviointi	19
SUUNNITELMA.....	21
3 HOIDON JA KÄYTÖN TAVOITTEET	21
4 MAANKÄYTÖN VYÖHYKKEET	22
5 KUNNOSTUS, HOITO JA LAJISTON SUOJELU.....	22
5.1 Luonnontilan säilyttäminen	22
5.2 Kunnostus ja hoito	23
5.3 Lajiston suojelu.....	25
6 KULTTUURIARVOJEN SUOJELU	25
7 LUONNON KÄYTTÖ	26
7.1 Retkeily ja liikkuminen	26
7.2 Kalastus	26
7.3 Jousiammunta.....	26
7.4 palveluvarustus ja luonto-opastus	26
7.5 Muu virkistyskäyttö	27
7.6 Vanhakoski luontomatkailu- ja opastuskohteena	28
7.7 Seuranta ja tutkimus.....	28
8 TOIMENPIDESUUNNITELMAT	29
HALLINTO JA TOTEUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	29
9 HOIDON JA KÄYTÖN OHJAUKSEN TOTEUTUS	29

9.1 Kustannukset ja resurssit	31
10 SUUNNITELTUIJEN TOIMENPITEIDEN VAIKUTUKSET	32
10.1 Vaikutusten arviointi, tarve ja perusteet	32
10.2 Vaikutukset luontoon.....	32
10.2.1 Luontodirektiivin luontotyytit	33
11.2.2 Uhanalaiset lajit.....	34
10.3 Taloudellis-sosiaaliset vaikutukset.....	34
11 SUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA PÄIVITYS.....	35
LÄHTEET	35
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Satakunnassa Huittisten kaupungin alueella sijaitseva Vanhakosken alue kuuluu Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoon alueella esiintyvien luontotyyppien perusteella eli ns. SCI-alueena (Sites of Community Importance) (kuva 1). Vanhakosken Natura-alueen (FI0200049) pinta-ala on 101 ha. Siihen kuuluu noin 7,5 kilometrin pituinen osuus Loimijokea vesialueineen ja rantoineen. Alueeseen sisältyy Vanhakosken lehtoalue, joka kuuluu myös kansalliseen lehtojen suoje-
luohjelmaan, sekä maakunnallisesti arvokas Pappilanniemen perinnemaisema (kuva 2). Maata ja vettä alueella omistavat pääosin Huittisten kaupunki ja yksityiset maanomistajat. Lisäksi alueella on jakamattomia vesialueita. Kaupungin omistamia alueita on n. 41 ha ja valtion omistamia (Metsähallituksen hallintaan kuuluvia) alueita on n. 3 ha (tilanne 9.9.2010) (kuva 3). Natura-verkoston tavoitteena maa-alueiden suoje-
lu toteutetaan pääasiassa luonnonsuojelulaille (perustamalla luonnonsuojelualueita), osittain rakennuslailla ja myös sopimuksilla maanomistajien kanssa. Vesialueiden suoje-
lu toteutetaan vesilaille. Luonnonsuojelualueita alueelle on perustettu 3,4 ha (tilanne 17.9.2010), ja alueen suoje-
lun toteutus on kesken.

Alueen luontoarvot liittyvät jokiluonnon lisäksi alueen perinnemaisemiin ja lehtoalueeseen. Luontoarvojen säilymisen kannalta alueen keskeisin ongelma on perinnebiotooppien ja osin myös lehtoalueen umpeenkasvu. Alue sijaitsee aivan Huittisten kaupungin kupeessa, ja sillä on tärkeä merkitys paikallisena virkistyskäyttökohteena. Alueella on kaupungin ylläpitämä luontopolku, ja alueella harastetaan myös kalastusta ja jousiammuntaa.

Vuonna 2006 käynnistyi Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY), ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen (entinen Lounais-Suomen ympäristökeskus) johtama ja EU:n Life Luonto -rahaston tukema viiden Satakunnassa sijaitsevan Natura-verkostoon kuuluvan kohteen kunnostus- ja hoitohanke Kokemäenjoki-LIFE. Vanhakosken Natura-alue oli yksi hankekoh-
teista ja yhtenä tärkeänä tavoitteena oli laatia alueelle hoito- ja käyttösuunnitelma. Tätä varten perustettiin työryhmä, joka koottiin eri viranomaistahojen, käyttäjäryhmien kuten alueella kalastavien ja retkeilevien sekä maanomistajien edustajista. Työryhmän tavoitteena oli tunnistaa alueen suoje-
luun ja muuhun käyttöön liittyvät ongelmat ja ristiriidat, ratkaista ja sovittaa niitä sekä esittää mahdollisimman laajasti hyväksytty suunnitelma alueen luontoarvojen suojelemiseksi.

Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman aikajänne on kymmenen vuotta. Suunnitelman tavoitteena on ohjata Vanhakosken Natura-alueen hoitoa ja käyttöä niin, että alueen luontoarvot turvataan. Valtion maille perustettavista suoje-
lualueista vastaa yleisesti Metsähallitus ja yksityismaiden suoje-
lualueiden suoje-
lumääräysten valvonta kuuluu lakisääteisesti Varsinais-Suomen ELY-keskukselle. Metsä-

hallitus hyväksyy suunnitelman hallinnassaan olevien maidensa osalta luonnon-suojelujohtajan vahvistuksella. Suunnitelma on laadittu Varsinais-Suomen ELYn ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen työnä, ja sen on kirjoittanut Tapio Aalto.

SUUNNITTELUHANKKEEN KUVAUS

Vanhakosken hoito- ja käyttösuunnittelun käynnistämiseksi järjestettiin avoin yleisötilaisuus Huittisissa 10.5.2007. Kokouksesta tiedotettiin Lauttakylälehdessä, hankkeen Internet-sivuilla ja kuntien ilmoitustauluilla. Tilaisuudessa evästettiin osallistujia edustajien valitsemiseksi suunnittelua tekevään työryhmään. Sopivaksi työryhmän kooksi arvioitiin 10-15 henkilöä. Eri käyttäjäryhmät valitsivat omat edustajansa tai esittivät ryhmän jäseniksi henkilöitä, jotka tuntevat alueen ja sen käyttöön liittyvät asiat hyvin.

Vanhakosken suunnitteluryhmässä ovat työskennelleet:

Seppo Kotiranta	Varsinais-Suomen ELY, ympäristö -vastuualue (ryhmän pj.)
Tapio Aalto	Varsinais-Suomen ELY, ympäristö -vastuualue, projektikoordinaattori (ryhmän sihteeri)
Esko Gustafsson	Varsinais-Suomen ELY, ympäristö -vastuualue / Seppo Kotirannan sijaisena
Kaisa Hietanen /	Huittisten Jousiampujat ry.
Seppo Honkonen	Kokemäenjoen-Loimijoen kalastusalue
Raimo Järvinen	Huittisten Jousiampujat ry.
Jukka Mattila	Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut/Mikael Nordströmin sijaisena
Mikael Nordström	Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut
Ismo Ojala	Maanomistaja
Aino Ojansuu	Huittisten kaupunki
Seppo Peltola	Maanomistaja
Leena Rannikko	Varsinais-Suomen ELY, elinkeino -vastuualue, entinen Varsinais-Suomen TE-keskus/kalatalousyksikkö
Kari Roine	Huittisten seudun ympäristöyhdistys

Lisäksi joihinkin kokouksiin osallistui Huittisten kaupungin ympäristösihteeri Matti Forsman.

Työryhmä kokoontui kolme kertaa. Lisäksi suunnittelussa asioitiin kirjein, puhelimitse, sähköpostilla ja henkilökohtaisin tapaamisoin. Suunnitelma esiteltiin yleisölle x.x. 2010 Huittisissa. Hoito- ja käyttösuunnitelmaehdotuksesta antoivat lausunnon xxxx.

2 ALUEEN KUVAUS

Vanhakosken Natura-alue (101 ha) sijaitsee Huittisten kaupungissa Kokemäenjokeen laskevan Loimijoen alajuoksulla. Huittisten keskustasta joen pohjoispuoliselle alueelle on vajaa pari kilometriä. Natura-alueeseen kuuluu noin 7,5 kilometrin pituinen osuus Loimijokea vesialueineen ja rantoineen (kuva 2). Maa-alueista keskeisimmät osat ovat Vanhakosken lehtoalue, joka kuuluu valtioneuvoston vuonna 1989 vahvistamaan valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan sekä pohjoisosan Lammassaari ja Helenansaari, jotka muodostavat vieressä sijaitsevien matalien rantaniittyjen kanssa maakunnallisesti arvokkaan Pappilanniemen perinnemaiseman.

Vanhakosken ja Pappilanniemen alueen kuvaus perustuu pääosin Envibio Oy:n (2008) selvitykseen.

Vanhakosken lehto

Alueen ytimen muodostaa Vanhakosken lehtoalue. Nimensä alue on saanut sen kautta kulkevasta vanhasta joenuomasta, joka kuivui, kun Loimijoki muutti sijaintiaan vuonna 1799 tapahtuneen maanvyöryn vuoksi. Vanha jokiuoma kulkee nykyään alueen läpi pienten lampien muodostamana ketjuna. Nykyinen jokiuoma virtaa entistä uomaa lännempänä Maurialankoskelta Mommolankosken kautta Härkälänkoskelle ja jokiuomaa on todennäköisesti osittain avattu myös ihmistyönä. Vielä nykyäänkin tulvien aikaan vesi saattaa ylittää Saaren tilalle vievän tien ja virrata myös entistä uomaa pitkin. Ennen maanvyörymää joen varrella oli viisi myllyä. Ne siirrettiin uoman muutoksen jälkeen nykyisen joen varreen. Nykyisin näistä myllyistä ei enää ole maastossa jäljellä juuri muita merkkejä kuin Mommolankoskessa oleva pato.

Vanhakosken merkittävimmät arvot liittyvät sen reheviin lehtoihin. Loimijoen varrella on kapeita runsalahopuustoisia harmaaleppä-tuomilehtoja ja Saaren tilan itä- ja koillispuolella entisen uoman varrella järeää kuusikkoa kasvavaa käenkaali-oravanmarjatyyppin lehtoa. Osa tämän alueen lahopuusta on järeää ja siten erityisen arvokasta. Entisen uoman kohdalla olevat maaston painanteet, joissa on tulvien ja runsaiden sateiden jälkeen vettä lisäävät alueen monimuotoisuutta. Niissä kasvaa tyyppillisiä kosteiden lehtojen ja luhtien kasveja kuten lehtopalsamia. Entisen uoman paikalla on vielä kolme joesta erilleen jäänyttä lampea. Näistä kaksi on pieniä, mutta suurin noin hehtaarin laajuinen. Kaikkien lampien rannoilla kasvaa erittäin rehevää kosteikkokasvillisuutta. Vanhakosken niityt ovat nykyisin varsin rehevöityneitä, ja sen vuoksi luontoarvoiltaan vaatimattomia. Laajimmat niityt sijaitsevat joen varressa alueen keski- ja pohjoisosassa. Mommolankosken ja Härkälänkosken kohdalla on nurminiittyjä.

Vanhakosken aluetta on perinteisesti käytetty myös laitumena, mutta laidunnus on viime vuosina ollut katkonaista.

Vuonna 1995 valmistui runsaan kilometrin mittainen luontopolku alueen eteläosaan. Mommolankosken eteläpuolella sijaitsee Huittisten jousiampumarata.

Pappilanniemi

Pappilanniemi rajautuu pohjoisessa ja idässä tiheästi rakennettuun omakotialueeseen ja peltoihin. Etelässä rajan muodostaa Hujun talo sekä lännessä joen rantaviiva. Natura -rajaukseen sisältyvät Helenansaari ja Lammassaari, sekä niitä ympäröivät niityt. Pappilanniemeä laidunnettiin lampailta säännöllisesti 1950 -luvun lopulle asti (Jutila ym. 1996). Viime vuosina laidunnus on ollut epäsäännöllistä. Avoimet niityt ovat edelleen vallitseva kasvillisuustyyppe, vaikka painoitellen niityt ovat voimakkaasti pensoittuneet ja miltei kaikkialla selvästi rehevöityneet ja heinittyneet. Enemmälti puustoa on vain Helenansaarella. Sen ja miltei puutonta niittyä kasvavan Lammassaaren itäpuolella alueen matalimmalla kohdalla on tulva-aikoina veden alle jäävä, mutta muutoin kuiva sivu-uoma. Uomassa on kaksi pysyvää lampea. Tulvavaikutteisuus näkyy myös tiheänä pajukkona. Alueen itäiset osat ovat avointa niittyä.

Pappilanniemi on luokiteltu Satakunnan perinnemaisemainventoinnissa maakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi. Alueen niittyjen hoito on kuitenkin viime vuosina ollut vähäistä, ja tästä syystä merkittäviä keto- ja niittykasveja on alueella nykyään hyvin vähän, ja niiden kasvustot ovat pieniä. Pappilanniemen kosteilla rantaniityillä on hyvin monimuotoista rehevien vesien rannoille tyypillistä kasvillisuutta. Hieman harvinaisempaa lajistoa edustaa mm. sarjarimpi. Kokemäenjoen vesistölle tyypillistä, vaikkakin alkuaan rehukasviki maahantuotua, isosorsimoa on runsaasti aivan rannalla.

Loimijoki

Loimijoki on Kokemäenjoen suurin sivujoki, joka alkaa Tammelan Pyhäjärvestä ja yhtyy Kokemäenjokeen Huittisissa. Osa Loimijoen koskista on sähköntuotannossa, mutta joen luontaista tulvimista ei ole vielä oleellisesti estetty. Loimijoki virtaa Suomen parhaiden maanviljelysalueiden halki ja savipitoisten maiden vuoksi joen vesi on sameaa. Taajamien ja teollisuuden jätevesien vuoksi joki oli aiemmin pahoin saastunut ja uimakiellossa, mutta 1980-luvulta alkaen joen tila on parantunut. Vanhakosken alueen jokiosuus on tärkeää kalojen lisääntymisaluetta, ja mm. uhanalaisen toutaimen viimeisiä luontaisia lisääntymis- ja ruokailualueita Suomessa. Vanhakosken Natura-alueen jokiosuutta luonnehtivat useat pääosin luonnontilaiset pienet kosket monin paikoin rehevine lehtoineen.

2.1 Suojelutilanne ja maanomistus

Naturaverkostoon liittyen maa-alueiden suojelu toteutetaan pääasiassa luonnonsuojelulaille eli näistä perustetaan luonnonsuojelualueita. Osa maa-alueesta to-

teutetaan rakennuslailla tai sopimuksella maanomistajan kanssa. Vesialueiden suojelu toteutetaan vesilailla. Alueen suojelun toteutus on kesken (17.8.2010). Alueelle on perustettu luonnonsuojelualueita toistaiseksi vain yksityismaille (3,4 ha). Rauhoitusmääräyksissä mm. jokamiehen oikeuksiin perustuvaa liikkumista ei ole rajoitettu.

Suurin osa n. 41 ha alueesta on kaupungin omistuksessa. Valtion omistamia maita on n. 3 ha (kuva 3), ja näistä 1,1 ha on jo Metsähallituksen hallinnassa (tilanne 17.9.2010). Kaikki valtion omistamat ja sille hankittavat alueet siirretään Metsähallituksen hallintaan.

2.2 Alueella tehdyt selvitykset ja suunnitelmat

Alueelta tiedossa olevat luontoselvitykset ja erilaiset luonnonhoito- tai virkistyskäyttösuunnitelmat on kerätty lähdeluetteloon.

Alueen luonnosta on varsin hyvin tuore perustieto olemassa. Vuonna 2007 Vanhakosken lehtoalueella ja Pappilanniemeen laadittiin konsulttityönä hoidon ja käytön periaatteet (Envibio 2008), joka sisältää kuviokohtaisesti tietoa näiden alueiden kasvillisuudesta ja luontotyypeistä. Luontotyyppitietoa muualta päivitettiin vuonna 2008 ympäristökeskuksen työnä. Varsinaisia linnustonselvityksiä tai selkärangattomia eläinryhmiä käsittäviä selvityksiä alueella ei ole tehty, vaan näistä on eri yhteyksistä saatuja erillishavaintoja. Alueen perhoslajistosta on havaintotietoja vuosilta 1995 - 1996 (Suojanen 1996). Alueelle on tehty virkistyskäyttösuunnitelma vuonna 1990 (Tuunainen & Savola 1990).

Lähteissä mainittujen selvitysten lisäksi on julkaistu monia koko Kokemäenjokea ja Loimijokea koskevia kalataloudellisia raportteja ja selvityksiä.

Kokemäenjoen keskiosan ja Loimijoen alaosan tulvasuojeluhankkeen yhteydessä Mommolankoskelle on laadittu kalataloudellinen kunnostussuunnitelma. Tulvasuojeluhankkeesta vastaa Varsinais-Suomen ELY (ennen Lounais-Suomen ympäristökeskus), ja kunnostussuunnitelman tavoitteena on ollut kompensoida tulvasuojelun vuoksi tehtävän Pappilankarin perkauksen aiheuttamia kalataloudellisia haittoja. Pappilankarin perkaukselle ei ympäristölupavirasto myöntänyt lupaa v. 2006, mutta Mommolankosken kunnostukselle lupa myönnettiin.

Loimijoelle, Rutavan alapuolisille koskialueille Varsinais-Suomen ELY on laatimassa kalataloudellista kunnostussuunnitelmaa.

2.3 Suojeltavat lajit ja luontotyypit

2.3.1 Luontodirektiivin luontotyypit ja lajit

Tässä luvussa on esitetty alueella esiintyvät Euroopan yhteisön tärkeinä pitämät luontotyypit (luontodirektiivin liite I) ja eläin- sekä kasvilajit (luontodirektiivin liite II ja IV). Liitteen II lajien suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita eli ne (lukuun ottamatta toutainta, ks. alla) ovat perusteena Vanhakosken kuulumiselle Natura-verkoston (SCI-alue). Liitteiden IV lajit edellyttävät tiukkaa suojelua myös Natura-alueiden ulkopuolella ja mm. niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen ovat kiellettyjä.

Luontotyypit

Tuoreen selvityksen (Envibio 2008) ja maastoarviointien (Seppo Kotiranta kirj.ilm. 2008) mukaan alueella esiintyy viisi luontodirektiivin liitteen I mukaista suojeltavaa luontotyyppiä (taulukko 1). Alueella esiintyy myös ensisijaisesti tärkeitä eli ns. priorisoituja luontotyyppisiä. Tällaiset luontotyypit ovat vaarassa hävitä, ja niiden suojelussa Euroopan yhteisöllä on erityinen vastuu, kun otetaan huomioon luontotyypin koko maailmanlaajuinen esiintymisalue. Luontotyyppien sijainti on esitetty kuvassa 4.

Taulukko 1. Vanhakosken Natura-alueella esiintyvät luontotyypit ja niiden pinta-alat. Ensisijaisesti suojeltavat luontotyypit on merkitty tähdellä (*). Sarake Natura = Natura-tietokannassa esitetyt luontotyypit. Nykytilanteen ja tietokannan välisestä erosta ks. teksti.

Koodi	Luontotyypin nimi	ha	Natura
3160	Humuspitoiset järvet ja lammet	-	x
3210	Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit	65,2	x
6270*	Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt*	0,3	-
6430	Kosteet suurruohoniityt	4,5	x
6510	Alavat niitetyt niityt	-	x
6520	Vuoristojen niitetyt niityt	-	x
9050	Boreaaliset lehdot	11,2	x
9070	Hakamaat ja kaskilaitumet	0,2	x
91E0*	Tulvametsät*	0,1	x

Natura -tietolomakkeen luontotyyppitiedot eroavat hieman vuoden 2008 selvitystietoihin verrattuna. Osittain erot johtuvat niittyjen rehevöitymisestä ja heinittymisestä, minkä vuoksi näihin niittytyypeihin aikanaan kuuluneet kuviot eivät

enää tällä hetkellä täytä Natura 2000 -luontotyyppin määritelmää. Osittain taustalla lienevät tulkintaerot, koska tuoreet pienruoho- ja suurruohoniityt vaihettuvat luontotyyppinä runsaslajisiin tuoreisiin ja kuiviin niittyihin sekä kosteisiin suurruohoniittyihin. Nämä neljä luontotyyppiä voivat esiintyä maaston korkeussuhteiden ja kosteusolojen mukaan toistensa seassa laajuudeltaan vaihtelevina ja toisiinsa vähitellen vaihettuvina laikkuina. Näiden lisäksi lammet on nyt tulkittu Fennoskandian luonnontilaisiin jokireitteihin kuuluviksi, koska niiden kautta virtaa jokivettä tulva-aikoina.

Lajit

Alueella esiintyy toutainta (*Aspius aspius*). Toutain ei kuitenkaan ole Vanhakoskella perusteena alueen liittämiseksi Natura-verkostoon, sillä Suomella on poikkeama luontodirektiivin vaatimuksesta osoittaa erityisiä suojelutoimialueita toutaimelle (liitteen II laji) (ks. myös luku 2.3.3.2).

Alueelta on ilmoitettu vuodelta 2008 havainto liito-oravan esiintymisestä (Varsinais-Suomen ELY-keskuksen liito-orava -tietokanta). Liito-orava on luontodirektiivin liitteiden II ja IV perusteella suojeltava laji, ja se kuuluu direktiivin ensisijaisen tärkeisiin lajeihin eli Euroopan unionin alueella erittäin uhanalaisiin lajeihin, joiden suojelussa yhteisöllä on erityinen vastuu (ks. myös luku 2.3.3.2).

2.3.2 Lintudirektiivin lajit

Alueella esiintyy lintudirektiivin liitteen I lajeista kalatiira (*Sterna hirundo*), kuningaskalastaja (*Alcedo atthis*), palokärki (*Dryocopus martius*) ja pyy (*Tetrastes bonasia*). Vanhakoski ei kuulu Naturaverkostoon lintudirektiivin perusteella ja siten em. lintulajit eivät ole alueen suojeluperusteena.

2.3.3 Uhanalaiset lajit

2.3.3.1 Uhanalaiset kasvit

Alueella ei esiinny valtakunnallisesti uhanalaisia kasveja.

Alueellisesti uhanalainen, Vanhakosken alueella esiintyvä kasvilaji on suomenlumme (*Nymphaea tetragona*).

2.3.3.2 Uhanalaiset linnut ja muut eläimet

Alueen rantametsissä esiintyy pikkutikka (*Dendrocopos minor*), joka on luokiteltu maassamme uhanalaiseksi, vaarantuneeksi (VU) lajiksi (Rassi ym. 2001).

Toutain on luokiteltu Suomessa uhanalaiseksi, vaarantuneeksi (VU) lajiksi (Rassi ym. 2001).

Liito-orava on luokiteltu kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa vaarantuneeksi (VU) lajiksi (ks. luku 2.2.1).

2.4 Maankäyttö

2.4.1 Kaava- ja rakennustilanne

Vanhakosken lehto ja Korkeakoski kuuluvat vuonna 1999 vahvistetun seutukaavan 5 luonnonsuojelualueisiin (SL). Pappilanniemi kuuluu seutukaavan suojelualueeseen (S). Seutukaavan korvaava uusi Satakunnan maakuntakaava on ympäristöministeriössä vahvistettavana (tilanne 9.9.2010).

Vanhakosken lehtoalueella on voimassa vuonna 1983 vahvistettu asemakaava. Asemakaavaa uudistettaessa se päivitetään tuoreinta maakuntakaavaa vastaavaksi. Asemakaavassa lehtoalue on varattu urheilu- ja virkistyskäyttöalueeksi sekä ampumarata-alueeksi. Mommolankosken pohjoispuolelle Natura-alueen ulkopuolelle on osoitettu telttailu- ja leirintäalue. Asemakaavassa ei ole esitetty erityisiä toimenpiteitä tai lupia, jotka pitäisi ottaa huomioon alueen luonnonhoitotöitä tai palvelurakennetöitä toteutettaessa.

2.4.2 Virkistyskäyttö

2.4.2.1 Kalastus, veneily ja vesillä liikkuminen

Vanhakosken alue on suosittu viehekalastuspaikka. Toutaimen kalastus on suosittua. Yhteiset vesialueet (kylien Loima, Korkeakoski, ja Jokisivu) eivät ole järjestäytyneet. Kalastusta ohjaa alueella Kokemäenjoen-Loimijoen kalastusalue, jonka määräyksillä verkkokalastus on kielletty tai sitä on rajoitettu Mommolankosken ja Punkalaitumenjoen välisellä alueella. Kalastus tapahtuu lähes pelkästään rannoilta: veneilyä ja vesillä liikkumista on joessa vähän.

Kokemäenjoen-Loimijoen kalastusalueelle on laadittu käyttö- ja hoitosuunnitelma vuosille 2006–2010 (Oikari 2005).

2.4.2.2 Retkeily ja ulkoilu

Vanhakosken lehtoalueelle on vuonna 1995 rakennettu hieman yli kilometrin mittainen luontopolku Huittisten kansalaisopiston Vihreät Perheet -kerhon voimin. Huittisten kaupunki on parannellut polkua paikoin, ja vuonna 2009 polkua uudistettiin Lounais-Suomen ympäristökeskuksen johtaman Kokemäenjoki-LIFE-hankkeen työnä. Polku on ohjattu puisin viitoin, varustettu luonnosta kertovin opastauluin ja polun varrella on pari pöytä-penkki -rakennetta (kuva 5). Polku ohjattiin v. 2009 jatkumaan Mommolankosken rannalle, pysäköintipaikan vitriinitaulut sekä luontopolkutaulut uusittiin ja opasteviittoja lisättiin. Lisäksi Huittisten kaupunki kunnosti Saaren tilan piha-alueelle nuotiopaikan. Tilan piharakennus on saanut purkutuomion (A. Ojansuu, henk.koht.tiedonanto). Alueen kävijämääristä ei ole tarkkaa tietoa, mutta kaupungin kupeessa olevana kohteena alueella on varsin paljon potentiaalisia käyttäjiä.

Mommolankosken pohjoisrannalla on vanhan myllyn kohdalla pysäköintipaikka, opastaulu ja näköalapaikka kosken varrella.

Vanhakosken lehtoalueelle on vuonna 1990 laadittu virkistyskäyttösuunnitelma (Tuunainen & Savola 1990), jonka perusteella mm. alueelle rakennettu luontopolku on sijoitettu.

Maa-alueen ala on pieni eikä alueella harrasteta marjastusta tai sienestystä.

2.4.2.3 Jousiammunta

Vanhakoskelle rakennettiin jousiampumarata noin 35 vuotta sitten. Alueella on täysimittainen 90 m kilpailurata ja välinevarasto. Rata on ollut vuosittain käytössä, alkuaikoina hyvin vilkkaastikin, ja siellä on järjestetty aikanaan kansallisia kilpailuja. Viime vuosien aikana radan käyttö on vähentynyt, mutta rata pidetään edelleen kunnossa ja siellä harjoitellaan. Huittisten jousiampujilla on 16 jäsentä.

2.4.2.4 Metsästys

Alueella ei harrasteta metsästystä, mutta kaupungin alueilla saattaa olla voimassa vanhoja metsästysvuokrasopimuksia.

2.4.3 Luonnon hoito

Vanhakosken lehtoaluetta on aikanaan perinteisesti käytetty karjan laitumena. Säännöllinen laidunnus päättyi noin 40 vuotta sitten, mutta sen merkkinä maastossa on vielä aitojen osia. Huittisten 4H -yhdistys aloitti hoitokokeiluhankkeen vuonna 1996 Satakunnan TE -keskuksen ja Huittisten kaupungin rahoituksella. Hoitoprojektissa osia alueesta on laidunnettu lampailla. Laidunnus on kuitenkin ollut viime vuosina katkonaista, ja laidunnuspaine on ollut pieni, mistä syystä tämän vaikutukset kasvillisuuteen ovat olleet varsin vähäiset. Vuonna 2009 alueella aloitettiin jälleen karjalaidunnus (Ylämaan karjaa) n. 6 ha:n alueella. Laidunalueen hoitoon on myönnetty maatalouden ympäristötuen erityistuki 30.9.2013 asti. Laidunnuksen lisäksi Huittisten kaupunki on tehnyt alueella hoitoraivauksia. Kaupungin omistuksessa olevan Saaren tilan pihapiiriä on hoidettu niittämällä.

Alueella täytettiin joulukuussa 2008 Härkälänkosken kaakkoispuolella sijaitsevalla rantaluhdalla oleva oja, joka ohjasi vettä Pikkulamasta Loimijokeen. Oja oli kaivettu vanhaan jokiuomaan. Samalla Isolammen eteläosan kaivettuun uomaan tehtiin pieni pato kaivinkonetyönä. Työt tehtiin Kokemäenjoki-LIFE -hankkeen rahoituksella.

Pappilanniemi perinnebiotooppeineen on luokiteltu Satakunnan perinnemaismainventoinnissa maakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi (arvoluokka m-). Arvoon vaikuttavina erityistekijöinä mainitaan niittyjen laajuus ja monimuotoisuus (Jutila ym. 1996). Pappilanniemeä laidunnettiin lampailla säännöllisesti 1950-luvun lopulle asti (Jutila ym. 1996). Nykyään niittyjen hoito on ollut katkonaista, mistä syystä merkittäviä keto- ja niittykasveja on alueella enää hyvin vähän, ja niiden kasvustot ovat pieniä. Vuonna 2008 alueella laidunsi nautakarjaa n. 5 ha:n alalla (3 eläintä), ja vuonna 2009 laidunalue oli n. 5,5 ha. Laidunalueen hoitoon on myönnetty maatalouden ympäristötuen erityistuki 30.9.2013 asti. Lisäksi Huittisten kaupunki teki alueella v. 2008 pensaikkojen raivauksia.

Nykyiset laidunalueet on esitetty kuvassa 6.

2.5 Yhteenveto alueen suojelun ja käytön tärkeimmistä arvoista

Vanhakosken alueen tärkeimmät luonnonsuojelulliset arvot perustuvat alueella tavattaviin elinympäristö- ja luontotyypeihin. Alue kuuluu kansalliseen ja eurooppalaiseen suojelualueverkostoon tai -ohjelmiin näiden perusteella. Suojeltavat luontotyypit ovat alueen lehtomaiseen luonteeseen, perinnebiotooppeihin ja jokeen liittyviä elinympäristöjä. Alueella esiintyy näille elinympäristöille ominaisia ja myös uhanalaisia lajeja. Vanhakosken alueen jokiosuus on tärkeää kalojen lisääntymisaluetta, ja mm. uhanalaisen toutaimen viimeisiä luontaisia lisääntymis- ja ruokailualueita Suomessa.

Alueella on tärkeä merkitys ja potentiaalia virkistyskäyttöalueena. Vanhakoski tarjoaa luontopolkuineen, viehekalastusmahdollisuuksineen ja jousiammuntaratoineen monipuolisen virkistyskäyttökohteen aivan kaupungin kupeessa.

Yhteenvetona alueen tärkeimmät arvot voidaan tiivistää seuraavasti:

- alueella esiintyy suojeltavia, vähälukuisia elinympäristöjä ja Natura-luontotyyppisiä (9), joista kaksi on eurooppalaisittain ns. ensisijaisia eli priorisoituja luontotyyppisiä
- alueella esiintyy säännöllisesti kansallisesti uhanalaisia lajeja (2) ja näiden lisäksi todennäköisesti myös liito-orava, joka on myös eurooppalaisittain priorisoitu laji
- jokivarren, perinnebiotooppien ja lehtoalueen maisemallinen arvo
- tärkeä virkistyskäyttö- ja ympäristökasvatuskohde

2.6 Luonto- ja käyttöarvojen säilyttämiseen liittyvät tekijät – maankäytön arviointi

Alueen luontoarvojen säilymisen suurimpana uhkana on alueen perinnebiotooppien umpeenkasvu (heinittyminen, pensoittuminen). Laidunnuksen ja niittojen epäsäännöllisyys tai loppuminen sekä yleinen rehevöityminen ovat vähentäneet alueen tärkeitä elinympäristötyyppejä tai heikentäneet niiden laatua.

Lehtomaisten alueiden laatu on säilynyt varsin hyvänä alueen kehittyessä pääosin luonnontilaisena, mutta esim. lehtolaikkujen mahdollinen kuusettuminen on otettava jatkossa huomioon.

Pappilanniemessä kasvaa myös haitallista vieraslajia jättipalsamia (*Impatiens glandulifera*), joka voimakkaana kilpailijana ja tehokkaana levittäytyjänä syrjäyttää alkuperäislajeja ja muuttaa kasvillisuutta yksipuolisemmaksi.

Alueen virkistyskäyttö ei nykytilanteessa ole aiheuttanut maaston kulumista, roskaantumista tai muitakaan ongelmia alueella, mutta retkeily- ja ulkoilukäyttö sekä niihin liittyvät mahdolliset ongelmat saattavat lisääntyä, kun palveluvarustusta lisätään. Aivan kaupungin kupeessa olevana kohteena Vanhakoskella on varsin paljon potentiaalisia käyttäjiä. Alue on kuitenkin pinta-alaltaan varsin pieni, ja siellä on varsin vähän mahdollisuuksia varustaa virkistyskäyttöön uusia kohteita alueen luontoarvoja vaarantamatta. Virkistyskäyttömahdollisuuksia on kuitenkin mahdollista kehittää ja käytön määrää lisätä, mutta tämä täytyy toteuttaa pääosin nykyisiä palvelurakenteita parantamalla ja kehittämällä.

Toutaimen ja vaelluskalojen elinympäristöä heikentää jossain määrin Mommolankosken vanha pato, joka on muuttanut kosken luonnontilaista virtaamaa ja rakennetta.

Jokivarren luonnontilaisuuteen, maisemalliseen arvoon ja myös käyttöön vaikuttaa jokivarren asutus. Asutuksen lisääntyminen jokivarressa saattaa vaikuttaa alueen luontoarvoihin niitä heikentäen

Joen vedenlaatuun ja tilaan vaikutetaan laajalla alueella Natura-alueen ulkopuolella, ja näihin tekijöihin pelkän Natura-alueen suunnittelulla ei voida vaikuttaa.

SUUNNITELMA

3 HOIDON JA KÄYTÖN TAVOITTEET

Vanhakoskella on eritasoisten suojeluohjelmien tai -linjausten aluerajauksia, jotka ovat osin päällekkäisiä. Aikaisemmassa maankäytön suunnittelussa on pääosin otettu huomioon nämä rajaukset, ja alueita on kaavoituksessa varattu luonnonsuojelutarkoitukseen. Vahvimmin alueen suojelovelvoitteet ja -tavoitteet on kytetty lakisääteisesti Natura 2000 -verkostoon. Muiden suojeluohjelmien ja suojelualue-esitysten tavoitteet ovat samansuuntaisia Natura-verkoston tavoitteiden kanssa, ja Natura-alueen toteutus täyttää myös muissa suojeluohjelmissa linjattuja suojelutarpeita ja velvoitteita. Lisäksi suojelualueiden hoidosta Suomessa vastaava Metsähallitus on asettanut omalle toiminnalleen ja suojelualueiden hoidolle ja käytölle yleisiä tavoitteita (Metsähallitus 2010).

Suomen Natura 2000 -verkoston yleisinä tavoitteina on turvata luontodirektiivissä mainittujen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen sekä lintudirektiivissä tarkoitettujen linnuston erityissuojelualueiden suotuisa suojelun taso. Luonnonsuojelullisen tavoitteen lisäksi luontodirektiivi edellyttää myös taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten vaatimusten sekä alueellisten ja paikallisten erityispiirteiden huomioon ottamista. Vanhakoski kuuluu Natura 2000 -verkostoon luontodirektiivin mukaisena, yhteisön tärkeänä pitämänä alueena (SCI).

Edellä esitetyn perusteella Vanhakosken hoidon ja käytön yleisinä tavoitteina ovat

- alueen arvokkaiden luontotyyppien ja niihin liittyvien kehitysprosessien säilyttäminen ja turvaaminen
- alueen käyttömuotojen (retkeily, ulkoilu, kalastus, jousiammunta) säilyttäminen ja kehittäminen luonnonsuojelullisia tavoitteita vaarantamatta.

Näitä tavoitteita voidaan tarkentaa seuraavasti:

- Luonnonarvoja heikentäviä ja suojelutavoitteiden kanssa ristiriitaisia hankkeita ohjataan ja/tai rajoitetaan. Kiellettyjä hankkeita ovat esimerkiksi rakentaminen alueelle.
- Alueen luontoarvoja ylläpidetään ja lisätään luonnonhoitotöillä, kuten rantaniittyjen laidunnuksella, sekä vaalimalla luonnontilaisuutta alueilla, joiden monimuotoisuuden säilyttäminen tai lisääminen sitä edellyttää.

- Alueen käyttöä ohjataan luontoarvot huomioon ottaen: alueen luontoharrastusmahdollisuuksia ja retkeilyrakenteita kehitetään painottaen alueen luontoarvojen ainutlaatuisuutta ja erityispiirteitä.
- Suojelualueita perustetaan ja alueet merkitään selkeästi ja asianmukaisesti.
- Luontoa, sen kehitystä sekä alueen käyttöä ja sen vaikutuksia tutkitaan ja seurataan säännöllisesti.

4 MAANKÄYTÖN VYÖHYKKEET

Suunnittelualue on jaettu maankäytön vyöhykkeisiin. Jako perustuu Metsähallituksen suunnittelujärjestelmän mukaisesti kunkin vyöhykkeen pääasialliseen ja suunniteltuun käyttömuotoon. Vyöhykejako on tehty kunkin vyöhykkeen tavoitteen, ei tämänhetkisen käytön, mukaisesti.

Vanhakosken alue on jaettu retkeily- ja luontomatkailuvyöhykkeeseen sekä syrjävyöhykkeeseen (kuva 7). Kävijät ohjataan ja palvelurakenteet sijoitetaan retkeily- ja luontomatkailuvyöhykkeelle. Syrjävyöhykkeelle ei aktiivisesti ohjata kävijöitä eikä sinne rakenneta palvelurakenteita tai palveluja. Alueella saa liikkua jokamiehen oikeuksien mukaisesti. Liikkumisessa tulee ottaa huomioon alueen laiduneläimet ja niiden häirinnän välttäminen.

5 KUNNOSTUS, HOITO JA LAJISTON SUOJELU

Kunnostuksen ja hoidon tavoitteena on alueen luontotyyppien ja eläin- sekä kasvilajiston elinolosuhteiden parantaminen. Periaatteena on, että luonnon toimintaan ei vaikuteta ilman luonnonsuojelullisia tavoitteita. Kunnostus ja hoitotyöt parantavat myös alueen virkistyskäyttö- ja nähtävyyssarvoja.

5.1 Luonnontilan säilyttäminen

Alue säilytetään suurimmaksi osaksi luonnontilaisena. Alueen metsät jätetään kehittymään ilman käsittelyä tai hoitotoita, mutta osaa lehtoalueista voidaan hoitaa osana perinnebiotooppeja. Metsistä ei oteta puuta ja esim. tuulenskaadot jätetään metsiin lahoamaan sellaisenaan, jotta lahopuun määrä alueella lisääntyy. Poikkeuksena voidaan sallia palveluvarustuksen, polkujen ja teiden hoitamiseksi tarvittavat raivaukset, mutta silloinkin kaadettavat puut pyritään jättämään maastoon.

Koko alueen luonnontilaa pyritään ylläpitämään poistamalla tarvittaessa vieraat kasvilajit kuten esim. erilaiset viljelykarkulaiset. Tällainen on mm. Pappilanniemessä esiintyvä jättipalsami (*Impatiens glandulifera*) (ks. luku 5.2).

5.2 Kunnostus ja hoito

Perinnebiotooppien ja lehtoalueiden hoito

Pappilanniemeä ja osaa Vanhakosken lehtoalueesta hoidetaan raivauksin, niitoin ja laidunnuksen avulla. Alueella hoidetaan laidunnuksen avulla yhteensä n. 17 ha:n alaa. Kunnostusraivauksia tehdään n. 6 ha:n alalla.

Pappilanniemi on alueen kiireellisin laidunnuskohde. Ensimmäisinä vuosina tulisi laidunnuksen ohella tehdä niittoja hoidon vaikutusten nopeuttamiseksi ja rehevöitymisen nopeaksi pysäyttämiseksi. Muutaman vuoden kuluttua niitto ei enää ole tarpeen, vaan pelkkä laidunnus riittää. Sopivin laiduneläin luonnostaankin reheville rantaniityille on nauta, mutta aluetta voidaan laiduntaa lam-paillakin.

Pappilanniemeä hoidetaan perinnebiotooppina, jossa laidunnettavan alueen pinta-ala on 7 ha, ja laidunnuksen ohella puustoa ja pensaikkoa raivataan 3 ha:n alalla. Tavoitteena on Pappilanniemen voimakkaasti rehevöityneiden niittyjen palauttaminen lajistoltaan edustaviksi monimuotoisiksi niityiksi ja osin kedoiksi niin, että alueen luontotyyppien edustavuus paranee ja osa mahdollisesti hävinneistä luontotyypeistä palautuu alueelle.

Vanhakosken lehtoaluetta hoidetaan osittain lehtona ja osittain perinnebiotooppina. Laidunnettavan alueen pinta-ala on yhteensä n. 10 ha. Tästä puustoa ja pensaikkoa raivataan n. 3 ha:n alalla. Tavoitteena on avointen niittyjen edustavuuden parantaminen, metsittyneiden entisten niittyjen ja hakojen palauttaminen sekä nykyisten nurminiittyjen pitäminen avoimina lähinnä maisemallisista syistä. Myös nurminiityt kehittyvät oikealla hoidolla vähitellen lajistoltaan nykyistä monimuotoisemmiksi ja edustavimmiksi. Hoitojen tuloksena perinnebiotooppeihin kuuluvien Natura 2000 -luontotyyppien pinta-ala lisääntyy ja olemassa olevien luontotyyppien edustavuus paranee. Ensisijaisesti lehtoina hoidettavien tai säilytettävien kuvioiden kokonaisala on n. 11 ha, josta osaa laidunnetaan ja osalla myös harvennetaan pensaita tai puustoa. Nämä harvennukset ovat lähinnä laidunnuksen käytännön järjestelyjen edellyttämiä harvennuksia. Vanhakosken lehdossa ei tällä hetkellä ole tarvetta kuusen poistolle. Tulevaisuudessa joillakin kuvioilla alikasvoskuusia on kuitenkin raivattava, kun niitä alkaa kehittyä.

Pappilanniemen ja Vanhakosken lehtoalueen kunnostus- ja hoitotöillä tavoitellut luontotyypit on esitetty liitteessä 1. Hoitotyöt kuvioineen on esitetty liitteissä 2-8. Hoitotyöt perustuvat alueelle laadittuun hoidon ja käytön periaatteisiin (Envibio 2008).

Vieraiden kasvilajien hävittäminen

Pappilanniemessä esiintyy viljelykarkulaista jättipalsamia (*Impatiens glandulifera*), joka valtaa alaa alkuperäiseltä lajistolta (liite 4, kuviot 16 ja 17). Kuviolla 16 (0,18 ha) lajia esiintyy hyvin vähän ja kuviolla 17 (0,19 ha) se on kenttäkerroksen valtalaji. Lajin leviäminen alueella voidaan parhaiten estää hävittämällä kasvustot. Kasvustot hävitetään niittämällä/kitkemällä. Koska jättipalsami uudistuu vain siemenistä, perustuu kasvustojenkin hävittäminen siihen, että uusia siemeniä ei päästetä muodostumaan. Lajin hävittämisen keinot päivitetään ja sovelletaan tuoreiden valtakunnallisten kokemusten perusteella (Suomen ympäristökeskuksen Internet-sivut ja yhteystiedot vieraslajien hävittämiseksi).

Jättipalsamin lisäksi alueella (kuviolla 5) esiintyy muutamia isotuomipihlajia (*Amelanchier spicata*), jotka raivataan pois laiduntöiden yhteydessä.

Kalataloudelliset kunnostukset

Loimijoen ja sen koskien luonnontilaisuutta on muutettu mm. erilaisin padoin ja rakentein, mikä on vaikuttanut myös alueella esiintyvien kalojen elinolosuhteisiin. Jokien rakentaminen on vähentänyt mm. virtakutuisten lajien, kuten tautaimen lisääntymispaikkoja. Hyvin suunnitelluilla kalataloudellisilla kunnostuksilla voidaan lisätä alueen luonto- ja käyttöarvoja, ja niissä voidaan ottaa huomioon myös jokiluontotyypin edustavuuden parantaminen. Kalataloudelliset kunnostukset alueella edellyttävät erillisen suunnitelman, jossa arvioidaan myös vaikutukset alueen luontoarvoihin, erityisesti niihin luontotyypeihin ja lajeihin, joiden perusteella alue kuuluu Natura 2000 -verkostoon. Mommolankosken kalataloudelliseksi kunnostamiseksi on jo laadittu suunnitelma, jolle on myönnetty tarvittava ympäristölupa v. 2006. Loimijoelle, Rutavan alapuolisille koskille ollaan laatimassa laajempaa kunnostussuunnitelmaa (ks. luku 2.2).

Vanhan uoman lampien (Iso- ja Pikkulampi) veden laadun parantaminen

Vanhasta jokiuomasta on jäljellä kaksi lampea, jotka ovat hyvin rehevöityneitä. Lammet ovat syntyneet, kun maastonpainanteisiin on jäänyt vettä. Veden vaihtuvuus on lammissa huono, ja vesi vaihtuu, kun tulvavesi riittävän korkealla ollessaan virtaa vanhaan uomaan. Vanhan uoman luonnontilaisuutta parannettiin joulukuussa 2008, kun Pikkulamasta Loimijokeen kaivettu oja täytettiin ja padottiin LIFE-hankkeen työnä.

Tärkeimpien luontoarvojen kannalta lammet voidaan jättää kehittymään luonnontilaan ilman uusia kunnostustöitä. Maisema-arvojen kannalta rehevöitymiskehitystä sekä pitkällä tähtäimellä umpeenkasvua, voidaan ehkä hidastaa ohjaa-

malla vettä vanhaan uomaan lampien yläosasta ja siten lisätä veden vaihtuvuutta näissä lammissa. Tämän suunnittelu ja mahdollinen toteutus edellyttää erillisen toimenpidesuunnitelman, jossa arvioidaan vaikutukset alueen luontoarvoihin, erityisesti niihin luontotyyppeihin ja lajeihin, joiden perusteella alue kuuluu Natura 2000 -verkostoon.

5.3 Lajiston suojelu

Lajiston suojelu toteutetaan luonnontilaisuutta vaalimalla, kunnostus- ja hoitotoilla sekä käytön ohjauksella. Myös muut luonnonsuojeluun tähtäävät toimenpiteet ovat tarvittaessa mahdollisia. Tällaisia ovat mm.

- lintujen pesien suojaaminen tarvittaessa esim. laidunkarjan tallauksen estämiseksi
- lintujen pesäpönttöjen rakentaminen
- pikkulintujen talviruokinta
- Suomen luonnolle vieraiden pienpetojen, minkin ja supikoiran, vähentäminen aktiivisilla pyynneillä

Suojeluun tähtäävien toimenpiteiden vaikutukset alueen luontoon ja käyttöön tulee arvioida huolella ennen niiden toteuttamista.

6 KULTTUURIARVOJEN SUOJELU

Natura-alueella ei ole lakiperusteisesti suojeltavia rakennuksia tai muinaismuistoja. Alueella on joitakin jäänteitä vanhoihin käyttötapoihin liittyvistä rakenteista (mm. Mommolankosken padon jäänteet), eivätkä ne aiheuta merkittävää ongelmaa alueen maisemalle tai luontoarvoille. Joitakin näistä voidaan tarvittaessa ylläpitää esillä kevyin raivauksin alueen historiaa taustoittavina nähtävyyksinä, ja mahdolliset toimenpiteet arvioidaan erikseen (ks. myös luku 5.2) Metsähallituksen ja/tai Varsinais-Suomen ELYn ohjauksessa. Alueen hoitotoilla ylläpidetään myös alueen maisema-arvoja.

7 LUONNON KÄYTTÖ

7.1 Retkeily ja liikkuminen

Luontoarvojen kannalta liikkumisen erilliseen rajoittamiseen ei tällä hetkellä ole tarvetta. Nykyinen käyttö on kanavoitunut hyvin olemassa oleville poluille ja käyttömäärän kasvaessakin olemassa olevat avoimet opastetut polut yhdessä maaston vaikeakulkuisuuden kanssa ohjaavat liikkumisen ja retkeilyn riittävän tehokkaasti. Pappilanniemen laidunalueella liikkumista tulee välttää ja Vanhakosken alueella polulla liikuttaessa tulee laiduneläinten häirintää välttää.

7.2 Kalastus

Vanhakosken alue on suosittu viehekalastuspaikka, ja kalastus tapahtuu rannoilta. Nykyisessä laajuudessaan kalastus ei ole aiheuttanut esim. maaston liiallista kulumista tai roskaantumista. Virkistyskalastajien kuten muidenkin käyttäjien liikkumista ohjataan ensisijaisesti opastauluissa annetuin liikkumisohjein ja opasteiviitin.

7.3 Jousiammunta

Jousiammuntaharrastustoiminta ei nykyisellään vaikuta haitallisesti alueen luontoarvoihin. Ampumarata on osoitettu myös asemakaavassa. Rataa ja siihen liittyviä rakenteita voidaan ylläpitää nykyisessä laajuudessaan. Seuran tavoitteena radan kehittämisessä on taulujen takana olevan suojevallin korottaminen yleisen turvallisuuden lisäämiseksi, mikä parantaa myös muun virkistyskäytön puitteita alueella.

7.4 Palveluvarustus ja luonto-opastus

Vanhakosken alue on pinta-alaltaan varsin pieni, ja maastoltaan monin paikoin niin hankala, että esim. luontopolun laajentaminen, siihen liittyvä rakentaminen ja lisäraivaukset voivat helposti vaikuttaa alueen luontoarvoihin haitallisesti. Tästä syystä alueella tapahtuvan liikkumisen ohjaamisessa ja virkistyskäyttötär-

jonnassa keskitytään nykyisen polun ja sen rakenteiden ylläpitoon. Saaren tilan piha-aluetta voidaan kehittää levähdys- ja nuotiopaikkana, ja siihen pääsevät kulkemaan myös liikuntaesteiset. Nykyinen polkureitti (kuva 5) soveltuu joiltain osin myös liikuntaesteisten käyttöön. Tämän arviointi ja polun mahdollinen lisävarustaminen tähän käyttöön edellyttää erillisen toimenpidesuunnitelman.

Nykyistä palveluvarustusta ylläpidetään ja kehitetään:

- Opastetut polut pidetään tarvittaessa kevyin raivauksin avoimina.
- Luontopolkutaulujen, opasteviittojen ja pöytä-penkki- rakennelmien kunto tarkistetaan säännöllisesti.
- Pysäköintipaikan opastaulujen sisältö päivitetään tarpeen mukaan.
- Luontopolkutaulujen sisältöä uusitaan muutaman vuoden (5-10 v) välein, jotta asiaesittelyn tuoreus ja alueen houkuttelevuus opetus- ja käyntikohteena säilyy.
- Mommolankosken pohjoispuolen pysäköintipaikan opastaulun sisältöä päivitetään ja siihen liitetään tietoa myös Natura-alueen sisällöstä.
- Mommolankosken pohjoispuolen vanhan sahan raunioiden yhteydessä voidaan tarvittaessa näköalaa avata koskelle päin kevyellä raivauksella ja tähän voidaan sijoittaa myös pöytä-penkki -rakenne.
- Tarvittaessa autoliikennettä ja sen aiheuttamaa mahdollista häirintää sekä tien kulumista lehdon ydinalueella ja jousiammuntaradan tuntumassa voidaan rajoittaa pysäköintipaikan jälkeen, Saaren tilan tienhaaraan rakennettavalla puomilla.

Alueelle on ollut suunnitelmissa kävelykäyttöön soveltuvan riippusillan rakentaminen Mommolankosken yli (mm. Tuunainen & Savola 1990) vanhan sahan alueelta Vanhakosken lehtoalueelle. Riippusilta lisännee alueen kävijämääriä, mutta vaikutukset luontoarvoille ovat todennäköisesti vähäiset, kun liikkuminen osoitetaan olemassa oleville poluille, ja rakennustyöt suunnitellaan hyvin. Mommolankosken varteen lehtoalueen puolelta ohjattu polku tukee em. sillan käyttöä, mutta toimii myös erillisenä nähtävyysspaikkana. Riippusillan rakentaminen edellyttää erillisen toimenpidesuunnitelman kustannusarvioineen, ja suunnitelmassa arvioidaan myös vaikutukset luontoarvoihin, erityisesti niihin luontotyyppeihin ja lajeihin, joiden perusteella alue kuuluu Natura 2000 -verkostoon.

7.5 Muu virkistyskäyttö

Retkeilyn ja kalastuksen lisäksi alueen muu virkistyskäyttö on vähäistä. Rannat eivät ole kovin sopivia uimiseen. Virallisen uimapaikan järjestämisessä tulisi ottaa huomioon turvallisuusnäkökulmat ja siihen liittyvät vaadittavat järjestelyt. Tämä edellyttäisi ranta-alueen raivaamista ja lisärakentamista, mikä vähentää alueella suojeltavien luontotyyppien pinta-alaa tai laatua. Tästä syystä alueelle ei tule sijoittaa virallista uimapaikkaa.

Talviaikaan alueella voidaan harrastaa hiihtämistä. Mahdolliset hiihtoladut tulee suunnitella ja osoittaa avoimille paikoille, jolloin vältetään alueen lisäraivaukset.

Marjastus ja sienestys alueella voidaan sallia kuten tähänkin asti.

Alue on suosittu opetuskohteena, mutta kasvien keräilyä alueella ei tule sallia.

7.6 Vanhakoski luontomatkailu- ja opastuskohteena

Vanhakoski tarjoaa luontopolkuineen, viehekalastusmahdollisuuksineen ja jousiammuntaratoineen monipuolisen virkistyskäyttökohteen aivan kaupungin kupeessa. Pienenä kohteena alue on arvioitavissa pääosin paikkakuntalaisten virkistyskäyttökohteeksi, mutta Puurijärvi-Isonsuon kansallispuiston läheisyys tarjoaa mahdollisuuden laajempaan käyttäjäkuntaan tälläkin alueella. Huittislaisena opetuskohteena ja koululaiskäyntipaikkana alue soveltuu erittäin hyvin. Alue on helposti saavutettavissa, ja se on riittävän pieni, jotta alueeseen pystyy hyvin tutustumaan koulupäivän aikana. Uudet opastaulut tarjoavat uutta taustatietoa alueen luonnosta ja yleisesti siihen liittyvistä elinympäristöistä. Saaren tilan pihalle kehitettävä nuotio- ja levähdyspaikka on myös liikuntaesteisten saavutettavissa, mikä lisää alueen mahdollista käyttäjäkuntaa.

7.7 Seuranta ja tutkimus

Alueen luontoarvojen säilyttäminen edellyttää säännöllistä seurantaa, joka sisältää myös luonnonhoitotöiden ja käytön aiheuttamien vaikutusten seurannan. Säännöllisellä seurannalla varmistetaan alueen luonnon ja lajiston tila ja mm., että ne kehittyvät hoitojen myötä myönteiseen suuntaan.

Alueen seurannoista vastaa Metsähallitus yhteistyössä Varsinais-Suomen ELYn kanssa. Luontotyyppien ja lajiston tilaa seurataan Metsähallituksen voimassa olevien ohjeiden mukaisesti. Natura-luontotyyppien ja lajien seuranta toteutetaan ympäristöministeriön ohjeiden mukaisesti. Luontotyyppien osalta tarkastellaan erityisesti pinta-aloja ja edustavuutta. Luonnonhoitotöiden seurannan taustalla on Metsähallituksen julkaisemat perinnebiotooppien seurantaohje (Raatikainen (toim.) 2009) sekä metsien ja soiden sekä harjumetsien paahdeympäristöjen hoidon seurantaohje (Hyvärinen & Aapala 2009 (toim.) 2009). Käytön vaikutusten arvioinnin taustalle tarvitaan tietoa myös alueen käyntimääristä.

Suojelun ja hoitotoimenpiteiden arviointia varten alueelta on kohtuullisen hyvin perustiedot olemassa. Alueella pyritään edistämään sellaista tutkimusta, joka

lisää tietoa alueen luonnosta ja sen tilasta sekä yleisestikin tietämystä vastaavista elinympäristöistä ja niiden lajeista.

8 TOIMENPIDESUUNNITELMAT

Osa alueella mahdollisesti toteutettavista toimenpiteistä edellyttää erillisen suunnitelman, joka sisältää töiden yksityiskohtien kuvauksen lisäksi arvioinnin vaikutuksista alueen luontoarvoihin, erityisesti niihin luontotyyppeihin ja lajeihin, joiden perusteella alue kuuluu Natura 2000 -verkostoon. Tällaisia suunnitelmissa esitettyjä toimenpiteitä ovat

- Vanhan uoman lampien veden laadun parantaminen
- Riippusillan rakentaminen Mommolankosken yli
- Alueen polkujen mahdollinen kehittäminen liikuntaesteisten käyttöön
- Kalataloudelliset kunnostukset

HALLINTO JA TOTEUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

9 HOIDON JA KÄYTÖN OHJAUKSEN TOTEUTUS

Natura 2000 -verkoston toteuttamiseen perustuen Vanhakosken alueen luontoarvot turvataan Vanhakosken lehtoalueella ja Pappilanniemessä pääosin luonnonsuojelulain nojalla eli näistä alueista perustetaan luonnonsuojelualueita. Pieni osa toteutetaan sopimuksin ja nämä alueet ovat laitumina hoidettavia alueita. Vesi-alueiden luontoarvot turvataan kaavoituksen ja vesilain avulla.

Luonnonsuojelualueet voivat olla yksityisten omistuksessa tai ne voidaan hankkia valtion omistukseen. Suojelualueella sallittavat toimenpiteet määritellään yksityismailla suojelualan rauhoitussäännöksissä ja valtion (Metsähallituksen) hallinnassa) mailla suojelualan järjestyssäännöissä. Valtion maille perustettaville suojelualueille mahdolliset luvat poiketa rauhoitusmääräyksistä myöntää Metsähallitus, ja yksityismaiden luonnonsuojelualueille vastaavasti Varsinais-Suomen ELYn ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue. Tavoitteena on, että alueen, myös perustettujen suojelualan hoidossa ja käytössä noudatetaan tätä suunnitelmaa. Maatalouden ympäristötuen erityistukia varten tarvittavien hoitosuunnitelmien tulee niin ikään noudattaa tämän suunnitelman sisältöä.

Alueella on jo aiemmin perustettuja luonnonsuojelualueita, joidenka määräykset täytyy ottaa huomioon näillä alueilla toimittaessa. Jo perustettujen luonnonsuojelualueiden määräykset eivät poikkea tämän suunnitelman linjauksista. Lisäksi hoitoa ja käyttöä toteutettaessa tulee ottaa huomioon myös voimassa olevat kaavat. Niiden sisältö on määritelty niin, että ne ohjaavat alueen maankäyttöä erityisesti ennen suojelualueiden perustamista (luku 2.4.1). Hoito- ja käyttösuunnitelma ei ole ristiriidassa kaavojen sisällön kanssa.

Kunnostus ja hoito

Alueen luonnon kunnostusta ja hoitoa toteuttavat Huittisten kaupunki, yksityiset maanomistajat ja Suomen valtio. Yksityisiä suojelualueita perustettaessa on tärkeää varmistaa hoitotöiden toteuttaminen. Tämä pyritään ottamaan huomioon rauhoitusmääräysten sisällössä niin, että valtio voi tarvittaessa järjestää alueiden luonnonhoidon, jos maanomistaja ei hoitotöitä itse halua tai pysty toteuttamaan. Valtion omistamien alueiden ja tarvittaessa yksityismaiden suojelualueiden hoidosta vastaa Metsähallitus. Hoidon ohjaus alueella tehdään yhteistyössä Varsinais-Suomen ELYn kanssa. Metsähallitus, kuten muutkin toimijat voivat tarvittaessa tehdä hoitoon ja alueen huoltoon liittyviä sopimuksia ja järjestelyjä sopivien paikallistahojen (karjanomistajat, kylätoimikunnat jne.) kanssa. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää laajaa yhteistyötä. Hoitoon liittyvän yhteistyön organisoinnista ja ylläpidosta vastaa ensisijaisesti Metsähallitus.

Palvelurakenteet ja luontomatkailu

Alueen palvelurakenteet sijaitsevat pääosin Huittisten kaupungin alueella, ja se vastaa alueensa rakenteiden ylläpidosta ja huollosta. Rakenteiden huoltoa ja ylläpitoa on asianmukaista toteuttaa muilla vastaavilla suojelualueilla olevien rakenteiden laatuksien ja sisällön mukaisesti, ja Metsähallitus ohjaa tässä työssä.

Alue on varsin pieni ja luonteeltaan sellainen, että sillä ei ole yksittäisenä kohteena merkittävää luontomatkailullista vetovoimaa. Se tarjoaa kuitenkin täydentävän kohteen mm. Puurijärvi-Isosuon kansallispuiston kävijöille, ja on siten kytkettävissä alueen nähtävyystarjontaan. Alueen luontomatkailun kehittämisessä on tärkein rooli Huittisten kaupungilla ja paikallisilla yrittäjillä. Metsähallitus tukee luontomatkailutoimintaa, mutta ei kuitenkaan järjestä maksullisia palveluja alueella. Luontomatkailua voidaan kehittää alueen suojelun tavoitteiden mukaisesti.

Seuranta ja tutkimus

Alueen luonnon seuranta, myös kunnostuksen ja hoidon seuranta vaikutuksiin, ja tutkimus kuuluvat Metsähallituksen ja Varsinais-Suomen ELYn tehtäviin. Seurannan ja tutkimuksen työnjakoa toteutetaan valtakunnallisten linjausten ja periaatteiden mukaisesti, ja ne edellyttävät yhteistyötä Metsähallituksen ja

ELYn välillä sekä toisaalta yhteyksiä myös muihin tutkimusta tekeviin viranomaisiin.

9.1 Kustannukset ja resurssit

Suunnitelman toteuttamisen kustannuksia ja tarvittavia resursseja on vaikea arvioida ja kohdentaa. Työnjako vaikuttaa merkittävästi eri toimijoiden kustannuksiin. Esimerkiksi laidunalueita voivat hoitaa paikalliset karjankasvattajat maatalouden ympäristötuen erityistuen turvin. Näin hoidettujen alueiden kustannuksissa voi olla eroja verrattuna siihen, että aluetta hoidettaisiin Metsähallituksen henkilökunnan työnä. Laitumen perustamiskustannuksista voidaan tässä vaiheessa antaa suuntaa antava arvio, koska esim. aitausjärjestelyt eivät ole yksityiskohtaisesti tiedossa. Alla on esitetty ensisijaisten kunnostus- ja rakennetöiden kustannukset. Näiden lisäksi voidaan arvioida, että alueen huollon ja hoitojen ohjaus edellyttää Metsähallitukselta n. 4 htp:n työpanosta vuodessa. Kustannuksia tulee arvioida ja päivittää työn toteutusvaiheessa tarkemmin.

Kunnostus ja hoito

Laitumen aitauskustannukseksi (sähköaita) on arvioitu 3,5 € m. Se vastaa kustannustasoa, kun aitaus tehtäisiin Metsähallituksen työnä (sis. materiaalit). Raivauskustannukset vaihtelevat alueittain hyvin paljon riippuen puiden ja pensaiden määrästä sekä maaston laadusta. Ruovikoituneen harvapuustoisien alueiden puiden ja pensaiden raivauskustannukseksi voidaan arvioida 300 € hehtaarilta. Henkilötyöpäivän hinnaksi on arvioitu 200 €, joka vastaa Metsähallituksen huoltohenkilöstön työpäiväkustannusta matkoineen ja päivärahoineen.

Vanhakosken kunnostustöiden kustannuksiksi voidaan arvioida.

Laidunaidan perustaminen (perustamatta 6 ha)	4 900 €
Raivaustarve (3-6 ha)	1 400 €
Jättipalsamin hävitys (3 htp/vuosi, 2 vuotta)	1 200 €

Palvelurakenteet

Alla on esitetty suunnitelmassa kuvattujen uusien rakenteiden kustannukset töineen ja materiaaleineen. Tarvittavan henkilötyöpäivien määrä on ilmoitettu erikseen.

Pöytä-penkki -rakenteet (1) (2 htp)	600 €
Mommolankosken opastaulun päivitys	350 €

10 SUUNNITELTUIJEN TOIMENPITEIDEN VAIKUTUKSET

10.1 Vaikutusten arviointi, tarve ja perusteet

Suunnitelman toteuttamisella on vaikutuksia ennen kaikkea luonnon tilaan, mutta sillä on myös taloudellisia sosiaalisia vaikutuksia. Luontoarvojen osalta tarve vaikutusten arviointiin perustuu ensisijaisesti Natura 2000 -verkoston kohteisiin sovellettavan luonnonsuojelulain 65 §:n sisältöön. Sen mukaan

”Jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Edellä tarkoitettu vaikutusten arviointi voidaan tehdä myös osana ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) 2 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä.”

Suunnitelman vaikutuksissa luontoarvoihin on perusteltua ottaa huomioon ja arvioida sen vaikutukset myös kansallisesti uhanalaisiin lajeihin, sillä näidenkin lajien suojelusta on määrätty kansallisessa lainsäädännössä.

Luonnonsuojelullisen tavoitteen lisäksi Natura-verkoston tavoitteen määrittelevä luontodirektiivi edellyttää, että suojelutoimenpiteissä otetaan huomioon ”taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset vaatimukset sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet”. Tähän perustuen suunnitelman sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset on asiallista ja perusteltua arvioida, vaikka sitä ei kansallisessa lainsäädännössä edellytetäkään.

10.2 Vaikutukset luontoon

Suunnitelman tavoitteena on alueen luontoarvojen turvaaminen ja säilyttäminen. Suunnitelman toimenpiteet on arvioitu alueen luontoa uhkaavien tekijöiden (luku 2.6) ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Luontoarvot turvataan pääosin vaalimalla alueen luonnontilaisuutta, mutta osalle alueesta on suunniteltu kunnostustöitä ja säännöllisiä hoitotoimenpiteitä. Ne parantavat myös alueen maisemallista arvoa. Alueella ei ole merkittävästi luontoa haittaavaa käyttöä, mutta käytön ohjauksesta on suunniteltu sillä varauksella, että alueen käyttö lisääntyy jatkossa.

10.2.1 Luontodirektiivin luontotyypit

Vanhakosken alue kuuluu Natura 2000 -verkostoon alueella esiintyvien luontotyyppien perusteella eli ns. SCI-alueena, ja siksi suunnitelman vaikutukset on arvioitava alueen suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin.

Luontodirektiivin liitteen II ja IV lajeihin kuuluvan liito-oravan vaikutusarviointi on luvussa 10.2.2. Liito-orava ei ole Vanhakoskella Natura-alueen perusteena, mutta liitteen IV lajina sen suojelu tulee ottaa tarkasti huomioon myös luontodirektiivin näkökulmasta.

Taulukko 2. Vanhakosken Natura-alueella esiintyvät luontotyypit ja niiden pinta-alat. Ensisijaisesti suojeltavat luontotyypit on merkitty tähdellä (). Sarake Natura = Natura-tietokannassa esitetyt luontotyypit. Nykytilanteen ja tietokannan välistä eroista ks. luku 2.2.1.*

Koodi	Luontotyypin nimi	ha	Natura
3160	Humuspitoiset järvet ja lammet	-	x
3210	Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit	65,2	x
6270*	Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt*	0,3	-
6430	Kosteat suurruohoniityt	4,5	x
6510	Alavat niitetyt niityt	-	x
6520	Vuoristojen niitetyt niityt	-	x
9050	Boreaaliset lehdot	11,2	x
9070	Hakamaat ja kaskilaitumet	0,2	x
91E0	Tulvametsät*	0,1	x

Alueella tehdään luonnonhoitotöitä, mutta suurin osa alueesta säilytetään luonnontilaisena. Alueella esiintyvistä luontotyypeistä

6270*	Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt*
6430	Kosteat suurruohoniityt
6510	Alavat niitetyt niityt
6520	Vuoristojen niitetyt niityt
9070	Hakamaat ja kaskilaitumet

ovat perinneympäristöihin liittyviä luontotyyppisiä, ja kevyet raivaus- sekä laiduntyöt lisäävät niiden edustavuutta ja pinta-alaa. Luonnontilaisuuden vaaliminen parantaa muiden luontotyyppien edustavuutta. Pienellä osalla lehtoaluetta tehdään kevyitä raivauksia, mikä lisää luontotyypin 9050 *Boreaaliset lehdot* edustavuutta. Pieni osa lehtoalueesta on myös laidunkäytössä, mutta tällä ei ole merkittävää haitallista vaikutusta tähän luontotyyppiin.

Retkeilyä ja alueella liikkumisesta aiheutuvan maaston kulumisen ehkäisemiseksi retkeilyä ja liikkumista ohjataan poluin ja opastein. Alueelle ei esitetä uusia

polkuja tai retkeilykohteita, vaan liikkumisen ohjauksessa keskitytään olemassa olevien polkujen laadun ylläpitoon.

Suunnitelman esittämät toimenpiteet saattavat aiheuttaa haitallisia vaikutuksia tai uhkakuvia, joita on vaikea tässä vaiheessa arvioida tarkasti. Alueen kävijämäärät saattavat lisääntyä, kun alueen vetovoima retkeilykohteena kasvaa. Tämä voi vaikuttaa häirinnän lisääntymiseen tai luonnon liikaan kulumiseen, vaikka esimerkiksi rakenteiden laadussa ja sijoittelussa on pyritty ottamaan tämä huomioon. Uhkien ja tilanteen arvioiminen edellyttää säännöllistä seuranta: myös alueen käyttöä (retkeily, kalastus jne.) ja sen vaikutuksia on seurattava, jotta näitä ja ohjaamiseen tarvittavia mahdollisia parannuksia voidaan arvioida perustellusti. Seuranta on tärkeää myös hoitotoimenpiteiden vaikutusten arvioimiseksi.

Edellä esitetyn perusteella suunnitelman tavoitteet ja vaikutukset ovat alueen luontoarvoille myönteisiä. Suunnitelma ei siis vaadi luonnonsuojelulain 65 §:n mukaista virallista arviointia sen vaikutuksista, koska suunnitelman vaikutukset Vanhakosken Natura-alueen valinnan perusteena oleville luonnonarvoille eivät ole merkittävästi haitallisia, vaan päinvastoin säilyttävät ja parantavat näitä arvoja.

11.2.2 Uhanalaiset lajit

Alueella esiintyvät uhanalaiset metsälajit liito-orava (myös luontodirektiivin II ja IV laji, ei kuitenkaan Natura-alueen perusteena Vanhakoskella) ja pikkutikka hyötyvät metsien luonnontilan säilyttämisestä ja pikkutikka myös lehtokuvioiden kevyestä hoidosta. Metsäalaa ei raivata perinneympäristöjen tieltä, joten esitetyillä hoito- ja kunnostustöillä ei ole haitallista vaikutusta näihin lajeihin. Retkeilyn ohjaus poluin ja opastein keskittää liikkumista ja vähentää mahdollista pesimäaikaista häirintää alueella.

Toutaimen ja alueellisesti uhanalaisen pohjalumpeen elinympäristö säilytetään luonnontilaisena, eikä vesialueella sallita niiden elinympäristöä heikentäviä toimenpiteitä. Toutaimen elinympäristöä voidaan suunnitelman mukaan parantaa tarvittaessa erikseen suunnitelluilla kalataloudellisilla kunnostuksilla.

10.3 Taloudelliset sosiaaliset vaikutukset

Suunnitelman tärkeimmät taloudelliset sosiaaliset vaikutukset liittyvät käytön ohjaamiseen ja sen vaikutuksiin. Lisäksi suunnitelman toteuttaminen tuo jonkin verran taloudellista hyötyä alueelle.

Käytön osalta suunnitelmassa esitetyt rajoitukset eivät muuta nykytilannetta tai käytäntöä. Nykytilanteesta poikkeavia rajoituksia ei suunnitelmassa ole esitetty. Alueen houkuttelevuus ja virkistyskäyttöarvo kasvavat, kun alueen palvelurakenteita täydennetään ja laatua sekä ylläpitoa kehitetään. Myös luonnonhoitotyöt lisäävät alueen nähtävyyttä.

Suunnitelman toteuttaminen tuo jossain määrin taloudellista hyötyä alueelle. Hoitotyöt tuottavat laidunmaita paikkakuntalaisten käyttöön ja samalla mahdollisuuden maatalouden ympäristötuen erityistuen hyödyntämiseen. Hoitoon ja palvelurakenteisiin liittyvät huoltotyöt saattavat tarjota jonkin verran työtilaisuuksia paikkakuntalaisille.

11 SUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA PÄIVITYS

Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu niin, että sitä voidaan noudattaa seuraavan n. 10 vuoden ajan. Suunnitelman toteutumista tulee arvioida laajemmin uudelleen viiden vuoden kuluttua ja silloin kiinnitetään huomio asetettujen tavoitteiden toteutumiseen: alueen ympäristön tilaan, käytön ohjauksen toteutumiseen ja toimivuuteen, kävijämäärien kehittymiseen ja luonnon sekä rakenteiden kulumiseen. Suunnitelma voidaan päivittää tuolloin tai tarpeen mukaan vasta myöhemmin. Suunnitelman ja alueen suojelun toteutumista arvioidaan yhdessä luonnonsuojeluviranomaisten ja paikallisten sidosryhmien kanssa.

LÄHTEET

* = dokumentti puuttuu Lounais-Suomen ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen arkistoista

* Ala-Juusela, A. Vanhakosken merkityksestä ja hyväksikäytöstä biologian opettajan näkökulmasta katsoen. Lajiluettelo Ala-Juuselan havaitsemista kasveista Vanhakoskella sekä kooste Vanhakosken linnustosta Veikko Stenbergin mukaan. – Kirje Huittisten kaupungin ympäristönsuojelulautakunnalle..

Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 -luontotyyppiopas. 2. korj. painos. – Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 194 s.

Envibio Oy 2008: Huittisten Pappilanniemen ja Vanhakosken hoidon ja käytön periaatteet. – Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:n raportti Lounais-Suomen ympäristökeskukselle, 45 s.

- Erämetsä, H. 1953: Huittisten pitäjän kasvisto. – Ann. Bot. Soc. "Vanamo" 25:5, s.1-26.
- Hyvärinen, E. & Aapala, K. (toim.) 2009: Metsien ja soiden ennallistamisen sekä harjumetsien paahdeympäristöjen hoidon seurantaohje. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 118, 74 s. + liitteet.
- Jutila, H., Pykälä, J. & Lehtomaa, L. 1996: Satakunnan perinnemaisemat. Alueelliset ympäristöjulkaisut 14, Suomen ympäristökeskus, Helsinki. S. 51-52.
- Oikari, T. 2005: Kokemäenjoen – Loimijoen kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma 2006 – 2010. – Satakunnan kalatalouskeskus 2005.
- Metsähallitus, 2007: Metsähallituksen SutiGis -maastotyöohje. – Metsähallituksen arkisto.
- Metsähallitus, 2010: Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteet – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 127. Metsähallitus, luontopalvelut. 93 s.
- Raatikainen, K. (toim.) 2009: Perinnebiotooppien seurantaohje. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 117, 71 s. + liitteet.
- Rassi, P., Kaipainen, H., Mannerkoski, I. & Ståhls, G. 1992: Uhanalaisten eläinten ja kasvien seurantatoimikunnan mietintö. – Komiteamietintö 1991:30. Ympäristöministeriö. 328 s.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 432 s.
- Suojanen, T. 1996: Huittisten Vanhankosken lehtoalueen perhoslajihavainnot 1995-1996. – Moniste. Lounais-Suomen ympäristökeskuksen arkisto. 2 s.
- Tuunainen, R. & Savola, A. 1990: Huittisten lehtoalueen virkistyskäyttösuunnitelma. – Satakunnan seutukaavaliitto. Sarja A: 171.